

Nieuwe eisen herregistratie voor specialisme openbaar apotheker

Het specialisme openbaar apotheker heeft de afgelopen jaren steeds meer vorm gekregen. Twaalf apothekers hebben de nieuwe vervolgopleiding inmiddels afgerond. Wat zijn hun ervaringen en zijn er voldoende opleidingsapotheken? Voor de nieuwe herregistratie gaan openbaar apotheker-specialisten vanaf volgend jaar ook aan toetsing deelnemen.

Auteur **Edwin Bos**

Waarom een specialisme openbaar apotheker?

De openbaar apotheker is de aangewezen zorgverlener in de eerste lijn om patiënten te begeleiden en te adviseren over medicijngebruik. Maar zijn werk en de verantwoordelijkheden staan steeds verder af van de kennis van de net afgestudeerde basisapotheker. Deze situatie rechtvaardigt, volgens de KNMP, een apart specialisme.

Waarom een nieuwe vervolgopleiding openbaar apotheker?

Sinds 1995 moet elke basisapotheker die geregistreerd wil worden als openbaar apotheker een tweejarige opleiding volgen: de registratiefase of registratieopleiding. Zo'n tien jaar geleden werd duidelijk dat de meester-gezel-opzet van deze opleiding verouderd was. In 2008 is de KNMP begonnen met de modernisering van de bestaande registratieopleiding.

Wanneer is de nieuwe opleiding gestart?

Op 1 januari 2012 is de nieuwe gemoderniseerde Vervolgopleiding tot Openbaar Apotheker-Specialist gestart. Doel is basisapothekers op te leiden tot specialisten die de kennis van individuele farmaceutische patiëntenzorg, geleerd op

de masteropleiding, kunnen toepassen in de praktijk. De openbaar apotheker-specialist leert zowel te werken volgens richtlijnen als hier gemotiveerd van af te wijken.

Voldoende scores op CanMEDS

Zeven kerncompetenties vormen de basis van de vervolgopleiding tot openbaar apotheker-specialist. Deze competenties zijn gebaseerd op het Canadese CanMEDS-model, ontwikkeld voor specialisten door het Royal College of Physicians and Surgeons of Canada. De term CanMEDS is een samentrekking van de woorden Canadian Medical Education Directives for Specialists.

Een apotheker-specialist moet voldoende competent zijn op de zeven CanMEDS-competenties: communicatie, samenwerking, maatschappelijk handelen, farmaceutisch handelen, kennis en wetenschap, organisatie en professionaliteit. Centraal binnen deze competenties staat het farmaceutisch handelen. De CanMEDS-competenties geven houvast, maar zijn pas zichtbaar als iemand in de praktijk handelt. Daarom worden competenties gekoppeld aan Entrustable Professional Activities (EPA) ofwel kenmerkende professionele activiteiten.

Competent is iemand aan wie je met gerust hart de EPA's kunt overlaten. Elke drie maanden bespreekt de apotheker in opleiding met zijn begeleider de score op de zeven CanMEDS-competenties aan de hand van het persoonlijk opleidingsplan en portfolio.

**TWEEHONDERD APOTHEKERS
VOLGEN DE OPLEIDING TOT OPEN-
BAAR APOTHEKER-SPECIALIST**

‘Ik hoop op een wettelijke erkenning van ons specialisme’

Toen Valérie Meijvis zich twee jaar geleden aanmeldde voor de vervolgopleiding tot openbaar apotheker-specialist wist ze niet wat te verwachten. “Ik wilde graag veel met farmacotherapie bezig zijn. En ik had gehoord dat de oude registratiefase niet zo veel voorstelde, dus deze opleiding sprak me wel aan.”

Meijvis startte in maart 2012 bij de eerste lichter van ongeveer twintig basisapothekers. Kort daarvoor was ze aangenomen als tweede apotheker in Mediq Apotheek Ommoord in Rotterdam. “Apotheker Marja Brummer wilde graag investeren in een apotheker-specialist en volgde de tweedaagse opleiding tot apotheker-opleider.”

Het verschil tussen deze opleiding en de universiteit was voor Meijvis snel duidelijk. Over management en leidinggeven had ze nog heel weinig geleerd. “Een vakantieplanning maken voor een team van zestien dames is echt niet zo eenvoudig.”

De kerncompetenties – de zogenaamde CanMEDS – vindt Meijvis een goede leermethode voor deze opleiding. “Organisatie was voor mij een aandachtspunt. Daar was ik

niet aldoor mee bezig, maar door de CanMEDS dacht ik er wel over na.”

Over het registreren van opdrachten in een online portfolio is ze minder enthousiast. “Het is goed dat we moesten vastleggen wat we hebben geleerd, maar soms was ik alleen nog maar aan het registreren.”

Meijvis heeft de combinatie van opleiding en een fulltime baan in de apotheek als “best pittig” ervaren. “Maar het was wel te doen. En van de apotheker-opleider kreeg ik veel ruimte om in de apotheek de opdrachten uit te voeren.”

De opleiding tot openbaar apotheker-specialist zegt Meijvis aan te raden voor alle basisapothekers. “En wacht vooral niet te lang na de master, dan zijn de hoorcolleges farmacotherapie nog niet weggezakt.”

Alle investeringen van Apotheek Ommoord ten spijt: Meijvis was na de opleiding snel vertrokken. Ze vond een baan bij het project ‘Apotheker-farmacotherapeut’ in het Julius Centrum in Utrecht. Onder leiding van apotheker Anne Leendertse, bekend van het HARM-onderzoek uit

2006, werkt Meijvis in een huisartsenpraktijk en krijgt ze scholing in consultvoering, klinisch redeneren en farmacotherapie. “Dit is mijn droombaan. Ik zie elke dag patiënten voor wie ik, samen met de huisarts, een farmacotherapeutisch behandelplan opstel.”

Meijvis hoopt dat het specialisme openbaar apotheker een wettelijke erkenning krijgt in de Wet BIG. “Dat kan bijdragen aan meer waardering door andere zorgverleners.”

OPENBAAR APOTHEKER-SPECIALIST VALERIE MEIJVIS:
“WETTELIJKE ERKENNING VAN ONS SPECIALISME KAN BIJDRAGEN AAN MEER WAARDERING DOOR ANDERE ZORGVERLENERS.”

Hoeveel apothekers hebben de opleiding afgerond?

De eerste twaalf apothekers – zes in maart en zes in mei – hebben dit jaar de nieuwe vervolgopleiding afgerond. Elk jaar starten vijf à zes groepen van zo’n vijftien apothekers, na hun master farmacie, aan deze tweejarige opleiding. Op dit moment volgen tweehonderd apothekers de opleiding, dit najaar starten er nog vijftig.

Hoe is de opleiding opgebouwd?

In de tweejarige opleiding ligt de nadruk op leren in de praktijk, onder begeleiding van een erkend apotheker-opleider. Hierbij wordt uitgegaan van een fulltime aanstelling, maar het is mogelijk de opleiding parttime te volgen, in minimaal 24 uur per week. Zeven kerncompetenties, gebaseerd op het Canadese CanMEDS-model, vormen de basis van de opleiding (zie kader). De apotheker in

opleiding tot specialist voert een opleidingsplan uit en evalueert dat met de opleider. Verder volgt de apotheker in opleiding een keer per maand centraal georganiseerd onderwijs in Utrecht, over onder andere farmacotherapie, productzorg en management. Hij houdt zijn prestaties bij in een digitaal portfolio.

Hoe worden vaardigheden en kennis getoetst?

Toetsing is een integraal onderdeel van de vervolgopleiding. Op basis van veertig Entrustable Professional Activities (EPA), ofwel kenmerkende professionele activiteiten, worden de competenties van de openbaar apotheker-specialist in opleiding, voornamelijk in de praktijk, getest. Voorbeelden van EPA's zijn: medicatiebeoordeling, eerste-uitgifte-gesprek en het voorbereiden van een FTO. Deze EPA's zijn gerelateerd aan de CanMEDS-competenties (zie kader).

Voor wie is de nieuwe vervolgopleiding bedoeld?

Voor tweede apothekers die werken in een openbare apotheek die erkend is als opleidingsapotheek en waar een erkend apotheker-opleider werkt. Het is niet toegestaan de opleiding te volgen als gevestigd apotheker. Een apotheker kan zich samen met een apotheker-opleider aanmelden bij de Specialisten Registratie Commissie (SRC) kamer openbare farmacie van de KNMP. Deze commissie is verantwoordelijk voor het beheer van de registers voor openbare apothekers, het register voor opleiders, opleidingen en opleidingsapotheken.

Onder welke voorwaarden mag een apotheker opleiden?

Een apotheker die zijn apotheek beschikbaar stelt als opleidingsapotheek moet zijn ingeschreven in het BIG-register en ten minste drie jaar in het specialistenregister van de KNMP. Verder moet de opleider bij PAO Farmacie de tweedaagse opleiding tot apotheker-opleider hebben gevolgd. De opleider en de apotheker in opleiding moeten ten minste 24 uur per week in dezelfde apotheek werken. Verder beoordeelt de SRC, steekproefsgewijs, of er voldoende begeleiding is in de opleidingsapotheek. Halverwege dit jaar start de SRC met kwaliteitsvisitaties om te controleren of het opleidingsklimaat in de apotheek goed is. Een apotheker-specialist mag na drie jaar werk in de praktijk

ook zelf apothekers opleiden.

Wat leert de apotheker-opleider op de opleiding?

Een apotheker-opleider krijgt training op de competenties die nodig zijn om apotheker-specialisten in opleiding effectief te kunnen begeleiden, zoals: kennisoverdracht, feedback geven, stressbestendigheid, flexibiliteit en farmacotherapeutische kennis. De kosten voor de tweedaagse opleiding tot apotheker-opleider bedragen € 600. Inmiddels hebben meer dan driehonderd apothekers deze opleiding gevolgd.

Zijn er voldoende opleidingsapotheken?

Meer dan tweehonderd. Veel opleidingsapotheken bieden eenmalig een opleidingsplaats aan, terwijl de KNMP streeft naar continuïteit: een vaste groep opleidingsapotheken met ervaren apotheker-opleiders die elke twee jaar een nieuwe apotheker opleiden. Het beschikbaar stellen van een vergoeding voor opleidingsapotheken zou hieraan kunnen bijdragen.

De KNMP erkent dat opleiden een behoorlijke investering vraagt van een opleider-apotheker. De koepelorganisatie zoekt naar een oplossing.

Aan welke herregistratie-eisen moet de specialist voldoen?

Na de opleiding wordt de openbaar apotheker-specialist ingeschreven in het specialistenregister openbaar apothekers van de KNMP. De apotheker mag zich vanaf dat moment openbaar apotheker-specialist noemen. Elke vijf jaar beoordeelt de SRC of de specialist aan voldoende deskundigheidsbevordering heeft deelgenomen voor de herregistratie. Sinds 1995 geldt dat de openbaar apotheker elke vijf jaar aan tweehonderd uur nascholing moet hebben deelgenomen.

Veranderen de herregistratie-eisen?

In navolging van de modernisering van de vervolgopleiding stelt Het Centraal College Specialisten Farmacie per 1 januari 2015 ook de eisen aan herregistratie bij. Nascholing zal vanaf dat moment ingedeeld zijn op basis van de CanMEDS-competenties. Met voor de competenties Farmaceutisch handelen, Communicatie en Samenwerking een minimum van respectievelijk veertig, twintig en twintig uur. Om openbaar apothekers te stimuleren in hun persoonlijke ontwikkeling zal daarnaast voorzichtig worden gestart met het inbouwen van toetsing als onderdeel van de herregistratie. Met het oog op zelfreflectie en -assessment zullen openbaar apotheker-specialisten die na 1 januari

**DE APOTHEKER IN OPLEIDING
VOLGT EEN KEER PER MAAND
ONDERWIJS IN UTRECHT**

‘Vervolgopleiding brengt arts en apotheker dichter bij elkaar’

“Meer op voet van gelijkheid staan met artsen, dat is belangrijk voor ons vak.” Apotheker Daniëlle van Koetsveld van de Schinkel Apotheek in Amsterdam vindt dat de openbaar apotheker-specialist is opgeleid om op gelijk niveau te overleggen met artsen. “Tijdens een FT0 heb ik de huisartsen verteld dat deze nieuwe opleiding onze beroepsgroepen dichter bij elkaar brengt.”

Van Koetsveld volgde de tweedaagse opleiding tot apotheker-opleider om in haar apotheek apothekers tot specialisten te kunnen opleiden. Basisapotheker Josephine Stutterheim begon twee jaar geleden aan de opleiding in de Schinkel Apotheek. Ze had stage gelopen in deze apotheek en Van Koetsveld wilde haar een baan aanbieden. “Dat was precies de periode tussen de oude registratiefase en de nieuwe vervolgoopleiding tot openbaar apotheker-specialist. Een goede aanleiding voor mij om de tweedaagse opleiding tot apotheker-opleider te gaan volgen.”

In deze korte opleiding wordt volgens Van Koetsveld veel aandacht besteed aan communicatie en motivatie, terwijl juist de structuur van de opleiding tot apotheker-specialist veel toelichting vraagt. “De apothekers in opleiding

moeten veel registreren, dat is ingewikkeld en wij moeten daarbij wel kunnen helpen.”

Verder is het Van Koetsveld opgevallen dat de apotheker in opleiding tot specialist eigenlijk niets leert over de bedrijfsvoering van een apotheek. “Prachtig als een apotheker zegt ‘ik wil de hele dag medicatiebeoordelingen uitvoeren’, maar dat kan alleen met een gezond apotheekbedrijf.”

Stutterheim heeft na de opleiding de Schinkel Apotheek verlaten en werkt nu voor het project ‘Apotheker-farmacotherapeut’ in het Julius Centrum in Utrecht (zie ook Valérie Meijvis op pagina 15). “Natuurlijk vind ik het jammer dat ze niet is gebleven, na alles wat we in haar hebben geïnvesteerd. Maar het is goed voor een jonge apotheker om in zoveel mogelijk apotheken te werken.”

De kosten voor de tweejarige opleiding, het salaris, de tweedaagse opleiding voor de opleider en de uren aan begeleiding; Van Koetsveld vindt de investeringen voor een opleidingsapotheek te hoog, daar moet volgens haar iets aan veranderen.

“De KNMP vergelijkt een openbare apotheek te makkelijk met een ziekenhuisapotheek. In een ziekenhuisapotheek

zijn vijf of zes apothekers beschikbaar voor de begeleiding, zo werkt het niet in de openbare apotheek. Daar sta je er alleen voor.”

In Apotheek Schinkel is nog geen nieuwe basisapotheker aangenomen om de opleiding te gaan volgen. “Maar de deur staat open, want deze jonge apothekers maken van alles mee. Dat is voor mij ook heel leerzaam en bovendien een impuls voor de apotheek.”

HET IS VOLGENS APOTHEKER-OPLEIDER DANIËLLE VAN KOETSVELD OPVALLEND DAT DE APOTHEKER IN OPLEIDING TOT SPECIALIST NIETS LEERT OVER BEDRIJFSVOERING.

2015 een nieuwe herregistratieperiode ingaan minimaal tien uur in vijf jaar moeten deelnemen aan een vorm van ‘diagnostische’ of ‘formatieve’ toetsing.

Is het nieuwe specialisme wettelijk erkend?

Het is aan het ministerie van VWS om het specialisme

openbaar apotheker wettelijk te erkennen. Op dit moment is niet bekend of en wanneer dat gaat gebeuren.

Een aantekening in het BIG-register als openbaar apotheker zou betekenen dat de titel ‘openbaar apotheker-specialist’ wettelijk beschermd is. Ziekenhuisapothekers hebben zo’n aantekening, net als diverse medisch specialisten en huisartsen. ■